

Uttalelser fra AUFs landsstyremøte 4.-6. mars 2022

Innhold

Luftambulanse- og prehospitaltjenester i Nord-Norge.....	1
Stipendordningen	2
Ungdom i fiskerinæringen.....	2
Grønnere turistnæring	3
Satsning på forskning av langtidseffektene av Covid-19.....	4
Separasjon mellom kirke og stat.....	4
Helse.....	5
Kriminalomsorg	7
Internasjonalt pensum	10
Transpersoners rettigheter	11
Vitnemålet på Engelsk.....	11
En god rus- og psykiatritjeneste med et bredt tilbud – både i by og land	12
Økonomisk bærekraftig landbruk.....	13
Opprette flere brukerrom	14
Norge trenger et nasjonalt medvirkningsorgan for ungdom	14
Mobilregler skal forankres i skolenes lokaldemokrati	15
Styrke streikeretten	16
Styrke minoritetsgruppers tillit til barnevernet	16
Tikkende bomber i Barentshavet.....	17
Den grønne kraften	18
Fritt Ukraina, stans Putins krig.....	23
En mer klimavennlig klesindustri	25
Kamp mot skabb og smitte	26
En mer inkluderende frisørbransje.....	26
Veien til førerkort.....	27

Luftambulanse- og prehospitaltjenester i Nord-Norge

AUF ser nødvendigheten med luftambulanse- og prehospitaltjenesten som pasienttransport for å sikre pasienters sikkerhet. Nord-Norge er har store geografiske avstander mellom

pasienter og sykehus, hvor rask transport med luftambulansse kan være avgjørende ved akutt sykdom eller skade.

AUF vil:

- Gjeninnføre statlig drift av luftambulanssetjenesten.
- Etablere flere tekniske baser for luftambulansse i Nord-Norge, spesielt i Finnmark.
- Arbeide for å styrke den prehospitale tjenesten i Nord-Norge, både utstyr, biler og standen på ambulanssestasjoner.

Stipendordningen

Høyre regjeringen leverte en samarbeidsstrategi for barn og ungdom som lever i lavinntektsfamilier, som skal gjelde fra 2020-2023. Hvert år opplever over 20 000 barn at deres foreldre skiller lag, og vi vet at for altfor mange så blir det utfordrende å være eneforsørger.

I Norge vokser omtrent 100 000 barn i vedvarende lavinntektsfamilier, og 260 000 barn har en forelder som har en psykisk lidelse som går ut over deres funksjonsevne. I tillegg har mellom 50 000 – 150 000 barn en forelder som er avhengig av rus. For disse barnene kan det være krevende å få kontroll over personlig økonomi.

Elever på videregående skoler trenger mye støtte fra sine foreldre for å få fullført utdanningen sin, og i de siste årene så har reglene for beregning av grunnstipend vært at foreldrenes inntekt slås sammen ved utregning av stipend, uavhengig om de bor sammen eller ikke. Utfordringen mange støter på er at en forelder kan ha store vansker i livet sitt, eller nekte samarbeid om nødvendig dokumentasjon. Dette kan gjøre at den ene forelder likevel blir alene om alle kostnadene, og eleven får ikke grunnstipend.

AUF vil:

- En forelder som bor alene og har omsorg for barn alene skal anses av lånekassen som eneforsørger.
- Det bør utformes en måte å dokumentere den andre foreldres manglende evne til økonomisk støtte, på lik linje som dokumentasjon for ekstra stipend.

Ungdom i fiskerinæringen

Fiskeri er og kommer til å bli en viktig næring for Norge i tiden fremover, og derfor er det kritisk viktig at vi får unge mennesker inn slik at næring kan vokse.

Å opprette en egen kvote for elever ved fiske-relaterte linjer på videregående opplæring eller som et alternativt opplæringsopplegg eller valgfag for de eldste elever på grunnskolen vil være en god måte å rekruttere unge mennesker inn i bransjen.

Kvoten vil følge eleven og vil være på 5 tonn torsk og 10 tonn annen fisk, slik at erfarne fiskere i kystfiskeflåten enklere kan ta ungdom med ut å fiske. Dette vil både gagne sikkerheten om bord og bidra til mer rekruttering til næringen. Inntektene fra fisket skal fordeles mellom fiskeren og eleven/skolen.

AUF vil:

- Opprette en egen kvote for elever ved fiske-relaterte linjer på VGS eller som et alternativt opplæringsopplegg eller valgfag for de eldste elever på grunnskolen
- Innføre "generasjonskvoter" for å rekruttere unge fiskere
- Regulere salget av kvoter, slik at det blir enklere å etablere seg som fisker
- Opprette en statlig låneordning for unge fiskere som ønsker å etablere seg
- Øke ungdomskvoten fra 60.000 kr til 80.000 kr

Grønnere turistnæring

Turisme er en næring med et stort, utappet potensiale i hele Norge. Med en vakker og unik natur og muligheter for en rekke enestående opplevelser kan man bygge en robust inntektskilde med den rette tilretteleggingen. Kommunene i Norge må oppfordres til å skape fristende og gode reiseopplevelser. Det må legges flere flyvninger til sentrale byer i Norge, både fra Oslo, men også fra andre befolkningscenter i Norge og Europa.

Cruiseturisme er en relativt stor næring i Norge som det må tilrettelegges bedre for enn det gjøres i dag. Ved å etablere en eller flere snuhavner kan du gi denne type turisme et løft i landsdelen. Man må også verne om den vakre kystnaturen som gjør slike cruise attraktiv. Da er det viktig å forhindre store og sjenerende utbygginger langs kysten.

Landstrøm er en god og viktig energikilde som også er miljøvennlig. I stedet for at store cruiseskip skal ligge midt i fjorden og gi energi til passasjerene sine via egen olje, er et mye bedre alternativ at de kobler seg på strøm fra land. Slik vil man kunne redusere utslippene disse store skipene vanligvis etterlater seg i havet, og det vil også kunne gi store inntekter til de som tilbyr dette.

AUF mener at det er på tide at det åpnes for en fellesgodefinansiering som gjør at turistene fortsatt skal kunne benytte seg av naturen vår, men at kommuner som har utfordringer knyttet til dette med for eksempel økt tilrettelegging skal kunne innføre en kommunal turistskatt. Slik blir aktivitetene knyttet til turisme litt dyrere, men kommunen vil i økt grad kunne tilrettelegge for det.

AUF anser turisme som en viktig næring i fremtiden. Derfor er det viktig at den dyrkes av lokale og nasjonale myndigheter, men det må stilles sterke krav til turistnæringen. Økt turisme vil sette mer press på infrastrukturen og tjenestene i distriktet, og vil gi store konsekvenser for miljøet fremover. Skal turismen være et satsingsområde må det ikke gå på bekostning av miljø og klima. Ved å sette av en andel av turistskatten til miljøtiltak forsikres det at man bygger opp næringen på bærekraftig vis.

AUF vil:

- At alle store fartøy skal være nødt til å koble seg på landstrøm der det er mulig.
- Innføre kommunal turistskatt der det lar seg gjøre.
- En viss sum av inntektene av turistskatten skal øremerkes til miljøtiltak.
- Kreve gode arbeidsvilkår og helårige arbeidsplasser i turistnæringen.

Satsning på forskning av langtidseffektene av Covid-19

Covid-19 er nå på vei til å bli mindre farlig for innbyggerne i Norge som følge av at flere har blitt vaksinert med to eller tre doser. Men det er fremdeles noen som får alvorlige helseproblemer og plager når de nå blir smittet eller kan få det om de blir smittet. Samt er det flere i Norge og rundt i verden som etter to år med covid-19 rapporterer om helseplager, mer funksjonelle begrensninger og økt behov for helsetjenester.

Vi vet ikke enda om hvordan helsen til de som har blitt smittet og blitt alvorlig syke vil utvikle seg i årene fremover. Forskning på hvordan Covid-19 rammer mennesker over lengre tid må bli prioritert! Det er grunn til å tro at flere mennesker vil ha utfordringer med langtidseffekter fra Covid-19 over en lengre tidsperiode. De vil ha helseplager og kan nå være mer utsatt for nye sykdommer. Det er også flere nå etter to år med pandemi som sliter med sin psykiske helse eller som vil i nær fremtid kunne ha behov for psykisk helsehjelp.

Vi trenger mer kunnskap for å få en større forståelse om hvordan vi kan hjelpe flere av dem som vil være preget av pandemien i årene som kommer. Derfor må norske myndigheter prioritere å sette av midler til forskning som kan bidra til bedre helsetjenester og behandlinger for folk i Norge og i verden etter pandemien. Folk skal få den nødvendige helsehjelpen de har behov for!

AUF vil at:

- Det skal være en prioritet for norske myndigheter å forske på mulige langtidseffekter av Covid-19. Langvarige helseplager hos dem som har blitt smittet med Covid-19 må bli fulgt opp med konkrete tiltak for å dempe plagene.
- Det skal satses på forskning for å få bedre oversikt over hvordan pandemien har påvirket nordmenns psykiske helse. Særlig med tanke på unges psykiske helse.
- Norge skal være ledende i internasjonalt arbeid for å sikre at flere i verden kan få medisinsk støtte for å håndtere langvarige effekter av covid-smitte.
- Det settes ned en koronakommisjon som ser på langtidseffektene etter covid-19, både helseplager etter smitte og hvordan vår psykiske helse har blitt påvirket av lang tids isolasjon.

Separasjon mellom kirke og stat

Man skulle tro at alle innbyggere i landet vårt har religionsfrihet. Men det stemmer ikke. Hjemlet i grunnlovens §4 så skal "Kongen skal alltid vedkjenne seg den evangelisk-lutherske religionen." Dette betyr altså at vi skal påtvinge den øverste monarken av Norge til å være evangelisk-luthersk kristen. Norge gjennomgikk i 2012 en separasjon mellom kirken og kongeriket Norge, men fremdeles så opprettholder vi en særstilling for luthersk-evangelisk kristendom.

Også når Kongen skal tiltre så styrer kristendommen. Grunnlovens §9 forplikter Kongen, når han tiltre, til å avlegge en ed for Stortinget som skal avsluttes med «så sant hjelpe meg Gud den allmechtige og allvitende!». Det samme gjelder også for prinser og prinsesser som skulle vikarierer for Kongen (§44)

AUF vil:

- Endre grunnlovens §4 sånn at Kongehuset får religionsfrihet
- Endre grunnlovens §9 slik at Kongens ed er trosnøytral

Helse

1 Et likestilt helsetilbud

Kvinnehelse har tidligere vært og er fortsatt underprioritert. Dette vil endre seg med den nye regjeringen, men vi i AUF må være tydelig i dette spørsmålet som krever som rask endring. Forskning, diagnostisering og praksis er aspekter ved helsevesenet hvor kvinner behandles skjævt og hvor menns helse i første instans, og systematisk blir prioritert.

Forskning på sykdommer i dag, som gir prestisje, er sykdom som i hovedsak rammer menn. Dette reflekteres ulike steder i helsesektoren og gir påviselige utslag i praksis. Studier viser f.eks. at kvinner som opereres av mannlige kirurger har 32% større risiko for å dø under en operasjon enn om de hadde vært operert av kvinner. Vi i AUF kan ikke stå inne for et helsetilbud hvor mannen er normen og kvinnen avviket og hvor utprøving av nye medisiner skjer på menn og ikke kvinner. Å ha en nullvisjon for slik kjønnsdiskriminering bør være et mål vi i AUF ønsker å ha på et nasjonalt plan.

Leger må få kunnskapspåfyll om kvinnesykdommer for å kunne diagnostisere kvinnelige pasienter riktig. Dette gjelder både fastleger som møter pasientene i første linje og helsepersonell på sykehus i spesialisthelsetjenesten. I Norge i dag tar det i gjennomsnitt syv år for å bli diagnostisert med endometriose, en kvinnesykdom som rammer 1 av 10 kvinner og som har en betydelig og alvorlig påvirkning på kvinners hverdag. Å leve med konsistente store smerter jevnlig hver måned er alvorlig og har betydelige konsekvenser for kvinners livskvalitet. Det er vi i AUF nødt til å ta seriøst og vi må kreve mer. Et konkret mål må være å kreve et likestilt helsetilbud, og opprette et eget behandlingssenter for kvinnesykdommer.

For AUF er det viktig å anerkjenne at det er historiske systemer som systematisk favoriserer menn i helsepolitikken. Man må gå gjennom helsevesenet og samfunnet som helhet for å undersøke hvordan man kan motvirke disse systemene og sørge for reell likestilling i samfunnet.

AUF vil:

- Gi etterutdanning for leger og helsepersonell som sikrer bedre kunnskaper om kvinnehelse og kvinnespesifikke sykdommer.
- Kreve lik fordeling av økonomiske midler til forskning på sykdommer som treffer kvinner og menn

- At det skal gjøres egne satsinger på kvinnesykdommer/kvinnerelaterte- helseproblemer som har tidligere blitt underprioritert
- Øke statusen for arbeidet med kvinnehelse og forskning på kvinnesykdommer
- Sikre alle kvinner i Norge et godt lokalt fødetilbud
- Ha en nullvisjon for økt helserisiko basert på kjønn i møte med helsevesenet
- Gå igjennom systemer og strukturer i helsevesenet som hindre arbeidet med kvinnehelse
- Opprette et behandlingssenter for kvinnehelse
- Forske mer på hormonell prevensjon med mål om å unngå skadelige bivirkninger

1.1 Fødselsdepresjon

For mange er dagen barnet deres kommer til verden den lykkeligste dagen i livet deres, men dette er ikke tilfellet for alle. For noen er denne dagen starten på en tung og vanskelig periode, som kun blir vanskeligere med vissheten om hvor lykkelig man «bør» være. Fødselsdepresjon rammer mellom 7 og 13 prosent av fødende kvinner, som tilsvarer mellom 4000 og 8000 i Norge hvert år.

Fødselsdepresjon hos mor kan føre til en tøff start på livet for det nyfødte barnet. Psykiske problemer hos mor eller far kan føre til at de blir mindre tilgjengelige emosjonelt for barnet, og de kan lettere overse barnets behov.

Det kan være lett å overse en partner i slike situasjoner, da fokus ofte er på moren som har gått igjennom en stor påkjenning under fødselen. Partnere til mødre med fødselsdepresjon har stor risiko for å utvikle psykologiske vansker etter fødsel, og det må derfor settes inn tiltak for å forhindre dette.

AUF vil:

- Satse mer på forebyggende arbeid mot fødselsdepresjon.
- Øke kompetansen til jordmødre og helsesykepleiere knyttet til fødselsdepresjon.
- Sikre bedre oppfølging av partner under fødselspermisjon.
- Tilby jordmødre og helsesykepleiere regelmessig veiledning av psykolog eller andre med behandlingskompetanse.

1.2 Blåreseptordningen

Fra 1. januar 2022 kan det pålegges overtredelsesgebyr for leger som skriver ut medisin på blåresept i strid med regelverket. Å pålegge leger et slikt gebyr dersom de begår en feil i sin yrkesutøvelse står ikke i stil med tillitsreformen regjeringen ønsker seg. Bedre etterlevelse av folketrygdloven og blåreseptforskriften er viktig, men det kan løses på andre måter enn å

pålegge leger enda flere sanksjoner. Ved å heller innføre tiltak som hjelper leger å enkelt følge blåreseptforskriften viser man både tillit og sikrer bedre oppfølging av regelverket.

AUF vil:

- Oppheve gebyrordningen med blå resept.
- Innføre tiltak som kan hjelpe leger å følge blåreseptforskriften.

Kriminalomsorg

En del av velferdsstatens oppgaver er å gi befolkningen de beste forutsetninger for å leve et godt liv i trygge omstendigheter. Vår hovedoppgave i kriminalomsorgen er ikke bare å straffe de som begår lovbrudd. Hovedoppgaven er også å rehabiliterer og hjelpe de innsatte med å bli gode bidragsytende samfunnsborgere, som kan stå på egne bein, og ikke minst; ikke begå lovbrudd og kriminalitet igjen. For å ivareta dette, må kriminalomsorgen prioriteres, gis ressurser og midler for å kunne opprettholde de innsattes rettigheter og gi den behandlingen de trenger.

1.1 Kriminalomsorgens økonomi

I flere år har vi hatt en kriminalomsorg som har blitt rammet av kutt og revet ned stein for stein etter åtte år med høyrestyre. Kuttene over flere år - gjennom blant annet ABE-reformen som Høyre-regjeringen innførte - har svekket samfunnssikkerheten. Reformen har ifølge Kriminalomsorgsdirektoratet ført til et samlet kutt i driftsbudsjettene på over 220 millioner kroner siden 2015.

AUF mener fengslene har en sentral samfunnssikkerhetsrolle. Det å ikke sikre god rehabilitering og et skikkelig innhold som vil føre til best mulig tilbakeføring, svekker samfunnssikkerheten for alle oss som lever våre liv på utsiden av murene. Kriminalomsorgen må sikres nok ressurser til å sørge for den viktige samfunnsfunksjonen den har for en straffegjennomføring som forebygger kriminalitet.

AUF vil:

- Ha flere folk på jobb hvor de ansatte får tid og tillit til å utføre sine arbeidsoppgaver
- Ha gode og trygge arbeidsforhold i alle norske fengsler
- Sikre fengslene nok økonomiske ressurser til å gjeninnføre rehabilitering og programvirksomhet om blant annet livsmestring, rusmestring og sinnemestring i kriminalomsorgen.
- Gi øremerkede midler for tilbud i kriminalomsorgen som sikrer en god og trygg tilbakeføring til samfunnet

1.2 Innsattes helse og soningsforhold

Som følge av kuttene i kriminalomsorgen, har dessverre de innsattes helse og soningsforhold blitt satt på spill. Innsatte i fengsel har ofte en dårligere helse enn befolkningen forøvrig.

Forekomsten av selvmord i norske fengsler er ekstremt høy, hvor vi deriblant en rekke ulike land, har blitt rangert som et av landene med høyest forekomst av selvmord blant innsatte.

Risikoen for selvmord er særlig høy like etter innsettelse i fengsel og like etter løslatelse. Dessverre skjer 10 % av alle selvmordsforsøk innen de første 24 timene, og 21 % innen den første uka. AUF vil derfor at de innsattes psykiske helse prioriteres og fokuseres på det sekundet de fengsles og løslates. Ethvert selvmord, er ett selvmord for mye.

Soning må foregå i nærheten av straffedømtes sosiale, familiære og arbeidsrelaterte nettverk. Dette forenkler tilbakeførselen til det normale samfunnet. Dermed må vi også ha fengsler over hele landet. Vi ser at både soning i samfunnet og overgangsboliger er en kriminalomsorgsløsning som styrker dette nærhetsprinsippet og reduserer tilbakefall til ny kriminalitet.

AUF mener derfor at behandlingen og rehabiliteringen de innsatte blir tilbudt, og nærhet til nærmeste omgangskrets ved soning, har en stor betydning for deres tilbakeføring i samfunnet.

AUF vil:

- At norske fengsel skal ha en nullvisjon for antall selvmord og selvmordsforsøk
- Ha og styrke inntakssamtalene innen 24 timer, hvor den innsattes psykiske helse kartlegges og vurderes.
- Styrke oppfølgingen etter inntakssamtalene for å forhindre fatale konsekvenser for de innsattes liv og helse
- Ha spesialutdannede innenfor psykisk helse i fengslene, og ansatte med økt kompetanse som er trent til å gjenkjenne selvmordstegn.
- Forsterke behandlingen av psykisk syke innsatte.
- Sikre rusmestringsenheter ved alle landets fengsler.
- At innsatte har tilgang på helse- og omsorgstjenester som er likeverdig med tilbudet som finnes på utsiden.
- Ha flere tilrettelagte celler for de med funksjonsnedsettelse.
- Sørge for at barn som må sone i fengsel, skal sone ved landets ungdomsenheter
- Ha et likestilt soningstilbud for kvinner som for menn
- At innsatte ikke utsettes for lovbrudd.
- At soning foregår i nærheten av straffedømtes sosiale, familiære og arbeidsrelaterte nettverk

1.3 En rettssikker og forsvarlig isolasjonspraksis

Det er i kriminalomsorgen en utstrakt bruk av isolasjon. En rekke fengsler har måttet isolere innsatte i lange perioder, grunnet lite bemanning og ressurser. AUF mener de innsattes rettigheter ikke kan gå på bekostning av kriminalomsorgens manglende økonomi. Det er økonomien som må fikses, ikke rettighetene som må brytes.

Kriminalomsorgen har gjentatte ganger blitt kritisert for sin isolasjonspraksis fra den Europeiske Torturkommisjonen (CPT) og fra Sivilombudsmannen. Sivilombudsmannen har avdekket store svakheter og brudd på loven ved isolasjonspraksisen av innsatte i norske fengsler. AUF mener at Norge som rettsstat ikke kan være kjent for å bryte menneskerettighetene overfor våre straffedømte.

AUF vil:

- Fordømme og forhindre all ulovlig isolasjon av innsatte
- Øke bemanning i kriminalomsorgen for å forhindre isolasjon som følge av mangel på dette
- Minke isolasjonsbruk utover det som er nødvendig, og juridisk og helsemessig forsvarlig
- At ansatte, innsatte, pårørende og advokater bevisstgjøres og tilbys lett tilgjengelig kunnskap om hvordan man kan- og hvorfor man skal jobbe med å forebygge isolasjonsskader ved fengsling.
- At isolerte får informasjon om hvilken hjelp som er tilgjengelig, for eksempel fra ansatte i helseavdelingen, psykologer, og sosiale tjenester, for å forebygge og behandle senskader og langtidsvirkninger.
- At innsatte i fengsel skal ha tilgang på fri rettshjelp i isolasjonssaker, for å ivareta et minimum av rettssikkerhet for de innsatte, og for at kriminalomsorgen skal ivareta sine forpliktelser.

1.4 Livet etter soning

For AUF er det viktig at alle får en sjanse. Etter lengre perioder med begrenset frihet bak murene, er det viktig at de innsatte er godt nok rustet for livet utenfor murene. Dette innebærer at kriminalomsorgen må samarbeide med offentlige myndigheter, organisasjoner og privatpersoner, for å bistå den løslatte med å etablere et nytt liv.

Samtidig vil de økonomiske forholdene for den løslatte være essensiell for en god tilbakeføring. Dersom man med dagens system idømmes erstatning og ikke kan betale, vil staten dekke erstatningen, men man må senere nedbetale gjelden etter soning til staten. Dessverre påløper det forsinkelsesrenter mens den innsatte soner, og gjelden bare vokser og vokser. Mens til og med inkassobyråer fryser krav når man sitter inne, driver staten og krever forsinkelsesrenter. Dette mener AUF er selvdestruktivt for statens formål med en kriminalomsorg.

De innsatte skal få muligheten til å starte livet med blanke ark, komme ut i arbeid, og få den hjelpen de trenger fra velferdsstaten. Velferdsstaten og muligheten for et bedre liv skal være tilgjengelig uansett hvilken bakgrunn man har.

AUF vil:

- Slutte med statens innkreving av forsinkelsesrenter for gjeld under soning.
- Gi innsatte mulighet til å være i kontakt med NAV- og helsetjenester i god tid før løslatelse, for en mer forutsigbar og mindre belastende tilbakeførsel.
- At kriminalomsorgen og helse- og omsorgstjenesten samarbeider om løslatelse, slik at fastlege, ruskonsulent eller andre aktører som skal hjelpe innsatte videre i tilbakeføringsarbeidet, kontaktes så fort som mulig etter løslatelse
- Øke støtten til veldedige organisasjoner som tilbyr tjenester etter løslatelse, blant annet Røde Kors' Nettverk etter soning og Kirkens Bymisjon.
- Alle unge mennesker i fengsel skal få tilbud om en Exit-ordning. Alle skal tilbys en fadder som kan hjelpe dem å bli en del av samfunnet igjen.
- Få inn flere Exit-programmer i bydeler/kommuner med høy kriminalitet
- Styrke målrettede og helhetlige forebyggende reaksjoner og rehabiliteringstilbud for unge som begår kriminalitet. Det er særlig behov for å øke kunnskapen om ungdomskriminalitet hos fagpersoner.

- Hindre diskriminering av domfelte, ved å kreve at både offentlige og private arbeidsgivere oppfordrer folk med hull i CV-en til å søke, og sikrer rettferdig vurdering i jobbsøkerprosesser.
- Etablere flere overgangsboliger som gjør det lettere for innsatte å returnere til et vanlig liv
- At kommunene årlig tilbyr jobb så langt det er mulig til nyløslatte som har særlige vansker for å komme seg ut i arbeidslivet.

Internasjonalt pensum

Norge har et av verdens beste skolesystem, men den norske skolen kan bli enda bedre! AUF vil trekke frem mangelen på internasjonalt pensum i skolen. For i dag må man på universitetsnivå for å ha om Asia og Midtøsten. Asia verdens største verdensdel, og det er viktig at vi lærer om kultur og historie derfra. AUF ønsker derfor at det opprettes et valgfag med fokus på Asia og Midtøsten i videregående skole, i tillegg til at temaet også blir en større del av læreplanen i historie i grunnskolen.

Fremstillingen av Norge glorifiseres ofte i lærebøker. Dette er ikke riktig, det er viktig at den norske befolkningen kjenner til flere sider av den norske historien, slik at vi vet hvordan vi skal opppre og unngå at historien gjentar seg. Dette gjelder for alle land, og er helt nødvendig for at vi som land og samfunn skal utvikle oss.

AUF vil ha:

- Et mer internasjonalt og mindre eurosentrisk perspektiv i nye lærebøker og læreplaner,
- Valgfag om internasjonal politikk, med større fokus på den ikke-vestlige verden

Transpersoners rettigheter

Alle mennesker skal ha rett på forsvarlig helsehjelp. AUF mener derfor det er dypt problematisk at man må oppfylle et ufravikelig krav om BMI under 30 for å motta behandling for kjønnsinnkongruens. Kravet er i følge Rikshospitalet det “absolutte kontraindikasjoner for kirurgi,” i tillegg til at resultatet av kirurgisk behandling ikke vil bli særlig estetisk pent dersom pasienten har en BMI på over 30.

AUF vil understreke at ikke alle transpersoner ønsker å gjennomgå kirurgi, og vi mener det er feil at alle pasienter må oppfylle kravet til BMI uavhengig om man ønsker kirurgi eller ikke. Kravet til BMI fungerer i dag på en slik måte at det hindrer transpersoner fra i det hele tatt å få en vurdering av egen situasjon. I tillegg er det på det rene at private aktører opererer ofte med en høyere grense for BMI i forbindelse med kirurgi og hormonbehandling. Følgelig må transpersoner med fedme benytte private aktører for nødvendig helsehjelp, mens andre kan få det fra det offentlige. AUF mener det absolutte kravet om derfor BMI på 30 må fjernes, i tillegg til at vekt ikke kan være et hinder å få diagnosen kjønnsinnkongruens.

AUF mener at:

- Det absolutte BMI-kravet for kirurgi må erstattes av en med individualisert medisinsk vurdering
- Vekt ikke skal hindre en vurdering av kjønnsinnkongruens og annen hjelp og støtte fra det offentlige.

Vitnemålet på Engelsk

Studerer du i dag kan du med enkelhet gå inn på vitnemålsportalen og få ut et vitnemål på engelsk. Dessverre finnes det ikke noe slikt alternativ for vitnemål fra VGS. Skal du søke en skole i utlandet eller av en annen grunn ha behov for vitnemålet på engelsk, vil du i de aller fleste tilfeller bruke en autorisert oversetter. Det er unødvendig dyrt og komplisert. Vitnemålet fra VGS er allerede registret i ulike databaser, og det burde derfor ikke være et stort problem å utvide vitnemålsportalen. AUF mener derfor at vitnemål fra videregående skal være lett og gratis tilgjengelig på norsk og engelsk for elevene.

AUF mener at:

- Vitnemål fra videregående skal være lett og gratis tilgjengelig på norsk og engelsk

En god rus- og psykiatritjeneste med et bredt tilbud – både i by og land

For å gi et best mulig behandlingstilbud innen rus- og psykiatritjenesten må man skifte fokus. I løpet av de siste årene har tankegangen for plasseringen av landets behandlingstilbud innen rus og psykiatri i stor grad vært preget av bynære institusjoner. Noe av argumentasjonen rundt dette er nærhet til somatikken og andre offentlige tjenester, samt nærhet til bosted.

Det sies ofte at pasientene selv ønsker denne nærheten til ulike offentlige tjenester, samt nærheten til sitt bosted. Fra fagfolkets side sier man at det vil være lettere å komme tilbake til samfunnet hvis man holder seg nære det stedet man originalt er bosatt. Dermed vil bynære institusjoner egne seg bedre og gjøre det bedre i fremtidige anbud. Hvis du snakker med både pasienter og pårørende, så vil du finne ut at dette ikke er sannheten. De sier at det nettopp er muligheten for fysisk distanse til rusmiljøet og krimmiljøet pasientene kommer fra, som er alfa-omega. I tillegg frykter jeg at argumentet om nærhet til bosted egentlig bare er et skalkeskjul, og at det som egentlig ligger i det er at man skal slippe så mange døgninnleggelses eller lengre opphold på institusjon som mulig. Dette skal da heller erstattes av poliklinisk behandling på dagtid. Det er mer økonomisk gunstig, men det vil ikke være tilstrekkelig hjelp for alle.

For det er nemlig ikke sånn at hvis du har møtt én rusmisbruker, så har du møtt alle. Her trenger man bare å tilføre et lite snev av universelt menneskeverd: har du møtt én rusmisbruker, så har du møtt ett enkelt individ med sine individuelle utfordringer, styrker, svakheter og behov. Dette burde være kjernen i utformingen av alle tjenester, også rus- og psykiatritjenesten.

AUF mener en sentralisering – uansett hvilke deler av samfunnet det gjelder – ikke nødvendigvis gir den beste løsningen. I tillegg vil det stride mot våre verdier å bygge ned mangfoldet i tjenestene våre. Vi må bevare mangfoldet i tilbudet innen rus- og psykiatribehandling, for mangfold gjør oss sterke. Og det er pasientmedvirkning og enkeltindividets behov som burde stå i sentrum.

AUF vil:

- At helse- og omsorgsdepartementet skal klargjøre politikernes forventninger til helseforetakene.
- At helse- og omsorgsdepartementet sammen med helseforetakene skal legge press på aktørene innen rus- og psykiatritjenesten, slik at kravene i anbudsprosessene ikke stimulerer til en sentralisering eller svekking av mangfoldet i behandlingen.
- At myndighetene skal legge til rette for at kvaliteten på behandlingen vektlegges i større grad enn nærhet til ulike offentlige tjenester og økonomisk gunstighet.
- At man anerkjenner viktigheten av et bredt tilbud innen rus- og psykiatritjenesten, noe som innebærer å ivareta institusjoner som kan tilby et spesielt behandlingsprogram.

- At man anerkjenner viktigheten av at man trenger både bynære og landlige behandlingssteder for å kunne ivareta et bredt og godt tilbud.

Økonomisk bærekraftig landbruk

Inntektsnivået i jordbruket er langt bak andre yrkesgrupper, og utviklingen har vært flat mellom 2015-2019. Bondeopprøret dreier seg blant annet om bekymring for rekruttering av ungdom. Bondenæringa er Norges mest bærekraftige næring. De fortjener en verdig lønn for den gode jobben de gjør for maten som kommer på ditt og mitt bord. Vi må gå sammen og støtte bonden.

AUF vil jobbe for en effektiv og lønnsom landbruksnæring som støtter opp under bruk av utmarksbeite både med beitedyr og rydding av utmark, som beriker matjorda og naturgrunnlaget for framtidige generasjoner.

AUF vil:

- Løfte inntekt- og investeringsmidler for bønder
- Gå inn med midler for å støtte rydding av utmarksbeiter og bruk av beitedyr i utmark.
- Gi støtte til dyretransport for å enklere kunne få dyr ut på utmarksbeite.

- Øke setertilskuddet og beitetilskuddet for å gjøre det attraktivt å benytte setrene.
- Øke avløsertilskuddet for å gi bønder tid og mulighet til rydding av utmarksbeite.
- Hindre kjedemaktene i å presse ut samvirkevarer fra norske butikker.

Opprette flere brukerrrom

Et brukerrrom er et offentlig drevet lokale, hvor tungt belastede rusmisbrukere tar med seg en brukerdose for injisering, eller inhalering. Her injiserer rusmisbrukeren dosen selv, med tilsyn av profesjonelle. Ytterligere får brukeren tilgang på rent og sterilt utstyr. I dag er det to av disse lokalene i Norge, ett i Bergen og ett i Oslo.

Det må opprettes flere brukerrrom, ettersom iløpet av det siste tiåret har antall overdosedødsfall økt betydelig. Norge hadde 324 overdosedødsfall i 2020. Dette er et ufattelig høyt tall, sammenlignet med Nederland som hadde 224 overdosedødsfall. Samtidig har Nederland en populasjon på 11 millioner mer enn Norge. Nederlands overdosetall kan forklares med Nederlands rikelige mengde på brukerrrom. Landet har trolig 24 brukerrrom fordelt på 19 kommuner. Sjansen for å dø av overdose, eller overføre smittsomme infeksjoner, er naturligvis mye lavere dersom man er under tilsyn, og injeksjonen er utført med sterilt utstyr.

For å forebygge overdosedødsfall og infeksjoner, er brukerrrom en essensiell faktor som må prioriteres.

AUF vil:

- Gjennomføre en analyserende vurdering av landets kommuner, for å bedømme behovet for brukerrrom
- Opprette flere brukerrrom

Norge trenger et nasjonalt medvirkningsorgan for ungdom

I dagens Norge er det lovfestet med ungdomsråd i landets kommuner og fylkeskommuner i kommuneloven, men det er ingen lov som tilsier noe om nasjonalt hold. Dette er til tross for at det lenge har vært et ønske fra den norske ungdommen generelt i tillegg til kommunale og fylkeskommunale ungdomsråd. Arbeidet med å forankre ungdommens medvirkning inn i saker som de selv mener angår dem var et av argumentene som ble hyppigst nevnt under debatten for lovfestede ungdomsråd.

Dagens løsning på problemstillingen med ungdomsmedvirkning på nasjonalt hold løses av regjeringen eller staten med ad-hoc-grupper som nedsettes for spesifikke saker eller områder, som for eksempel Ungdommens Distriktspanel. Et problem med disse gruppene er at det er bestilleren som bestemmer hvilke premisser et slikt utvalg skal være diktert av, ikke ungdommen selv. De fylkeskommunale ungdomsrådene i landet har derfor opprettet et arbeidsutvalg som har som mandat å lage et forslag til grunndokumenter til det nye nasjonale ungdomsrådet. Arbeidsgruppen for nasjonalt ungdomsråd skal definere arbeidsmåte, mandat, finansiering, valgordning, og forankring av det nasjonale medvirkningsorganet for ungdom.

Vi trenger et nasjonalt ungdomsråd for å sikre ungdommers rett til medvirkning og mulighet til å bruke sin stemme på nasjonalt nivå. Det handler om å gi ungdom et sted, på egne premisser, der de kan løfte saker som er viktige for dem. Det er derfor nødvendig med et nasjonalt ungdomsråd, i tillegg til ungdomsrådene på kommunalt og fylkeskommunalt nivå.

AUF vil:

- Det opprettes et nasjonalt ungdomsråd i Norge

Mobilregler skal forankres i skolenes lokaldemokrati

Politikerne i hver enkelt kommune bestemmer om man skal tillate mobilbruk i skoletiden eller om de ønsker å fastsette et kommunalt forbud. De bestemmer også om skolemiljøutvalget skal ordne dette i stedet. Man burde heller legge beslutningsmyndigheten for dette til hver enkelt skole, enn hos politikerne - ettersom at det er skolen selv som kjenner sin situasjon best.

For det er slik at det er elevene, lærerne og ledelsen ved hver enkelt skole som kjenner situasjonen best, ikke politikerne i kommunestyret. Vi mener det er et viktig prinsipp. Man skal legge makten hos de som kjenner situasjonen best, i dette tilfellet lokaldemokratiet på hver enkelt skole.

AUF vil:

- Fjerne kommuners adgang til å innføre kommunale mobil regler som gjelder for alle skolene i hele kommunen
- Gi skolemiljøutvalgene på hver enkelt skole rettigheten til å vedta mobilregler for sine respektive skoler

Styrke streikeretten

De grunnleggende rettighetene til å streike er elementer i det norske arbeidslivet, og som en del av trepartssamarbeidet. I et demokrati er streikeretten like viktig som ytringsfrihet og organisasjonsfrihet. Derfor må denne rettigheten styrkes.

De siste årene har man sett flere eksempler på situasjoner hvor det er blitt brukt tvungen lønnsnemnd mot streikende arbeidstakere i yrker som er til fare for "liv og helse". For å unngå dette, trenger man en gjennomgang av systemet med tvungen lønnsnemnd for å i større grad sikre streikeretten til norske arbeidstakere.

Streikeretten kan styrkes ved å innføre en minimumsordning etter den internasjonale arbeidsorganisasjonen (ILO) sin standard. Da kunne man brukt en minimumsordning hvor streiken kun avsluttes på arbeidsplassen man mener er til fare for liv og helse. Istedenfor å avlyse et flertall streiker på bakgrunn av en enkelt arbeidsplass.

ILO og den europeiske sosialpakten har gjennom flere år påpekt at streikeretten står for svakt i Norge. Denne kan forandres ved å innføre minimumsordningen.

AUF vil:

- Ha en total gjennomgang av systemet med tvungen lønnsnemnd med mål om å styrke norske arbeidere sin streikerett
- Utrede alternativer til dagens system med tvungen lønnsnemnd
- Innføre en minimumsordning etter den internasjonale arbeidsorganisasjonen sin standard

Styrke minoritetsgruppers tillit til barnevernet

I dag er det flere minoritetsgrupper og minoritetsfamilier som har en frykt og angst for barnevernet. Grunnlaget for frykten kommer fra redsel om at de skal involvere seg, og med det ødelegge familierelasjoner. Flere er også redde for å bli usynliggjort. Dessuten, er det en stor mistillit til barnevernet generelt i samfunnet, grunnet flere store skandaler som har vært høyt representert i media. 40 prosent av barn og ungdom som er i barnevernstiltak, har minoritetsbakgrunn.

For å ha et godt lavterskeltilbud uten redsel for å bli fratatt barna, å bli usynliggjort, og å bli diskriminert, er det viktig at barnets beste blir lagt til grunn etter Grunnloven § 104. Dette vil si at de statlige styresmaktene skal legge til rette for utvikling for barnet, og blant annet se til at barnet får den økonomiske, sosiale og helsemessige tryggheten som trengs, helst i sin egen familie.

AUF vil:

- Ha en gjennomgang av barnevernets rolle, for å sikre barnets beste etter Grunnloven § 104

- Skape bedre tillit mellom barnevernet og minoritetsgrupper og familier

Tikkende bomber i Barentshavet

Mange er kjent med historien om Kursk. En russisk atomdrevet ubåt som sank i Barentshavet, august 2000 og tok livet av 118 unge russere. Slike historier finnes det mange av, men likevel har vi ikke fått kjenne de verste konsekvensene på kroppen, enda. Russiske myndigheter har tidligere senket 16 K-27-ubåter, flere kun forseglet uten å tappes for det livsfarlige stoffet Uran. Trolig vil fartøyet kun klare seg til 2033, uten å lekke ut radioaktivt stoff.

Deponiet ble plassert på det aktuelle stedet fordi havisen fikk fiskene vekk derfra. Dette var før vi så hvilke effekter global oppvarming har på havisen. I senere tid har isen forsvunnet fra visse områder, og fiskeområdene vil utvide seg, og inkludere deponiområdet. Vi har svært dårlig tid på oss, om det ikke allerede er for sent.

Likevel finnes det et enda verre eksempel: K-159, som ble senket etter å ha blitt pensjonert i 89' hadde allerede ved senking begynt å ruste. Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA) mener at K-159 kan utgjøre en seriøs trussel for fiskerinæringen i Barentshavet. Det

ustabile vraket ligger nær norsk farvann, og fisk i det risikable området har null problemer med å oppholde seg i norsk farvann i perioder. Hvilket betyr at en ulykke vil ramme norsk fiskeindustri. Torsk og laks vil i størst grad bli påvirket, ettersom de ligger i toppen av næringskjeden og også vil bli utsatt for stråling gjennom maten de spiser.

Norge har tidligere vært en pådriver for å rydde opp i deponiene, men har ikke lyktes. Problemet ligger i at Russland ikke akter å betale for oppryddingen. Det blir Norge derfor nødt til å gjøre, samtidig som vi legger press på Russiske myndigheter til å bidra. Norge er en av verdens største eksportører av havdyr, som vil si at en eventuell ulykke vil føre til at strålingsskadet fisk som torsk og laks vil bli importert ut i hele verden. Nå må Norge ta ansvar for verdens helse og havene våre.

AUF vil:

- At Norge skal gjøre alt som trengs for at russiske deponier ikke blir stående som en trussel for livet i havet
- At K-27-ubåtene skal fjernes i god tid før 2032

Den grønne kraften

Verden står overfor det største energiskiftet i historien. På litt over tre tiår skal olje, gass og kull tilhører historiebøkene. Infrastruktur, industri og folk skal bytte energikilder, og det raskt. Hele sektorer skal elektrifiseres, og konkurransen om strømmen er stor. Når energimarkedet er i en overgangsfase er det sosialdemokratiets oppgave å sørge for at det ikke fører til konsekvenser for folk eller industri.

Norge har gjennom over hundre år vært en energinasjon. Vi lærte å temme kraften fra elver og fosser som la grunnlag for små og store industrisamfunn over hele landet. Under havbunnen høstet vi av verdier som hadde ventet på oss i millioner av år. Når energinasjonen Norge nå går inn i en ny tid, må vi stake ut fremtidens kraftpolitikk.

For AUF er det 5 overordnede prinsipper i kraftpolitikken som ligger til grunn:

1. Kostnadene for den grønne energiomstillingen i verden må gjennom skal fordeles slik at de med mest også bidrar mest.
2. Tilgang på ren norsk fornybar energi skal fortsatt være et konkurransefortrinn for norske bedrifter.
3. Naturressursene våre, som kraftproduksjon, skal eies av folket.
4. Ny kraftproduksjon minker ikke behovet for energieffektivisering av samfunnet.
5. Energipolitikken og industripolitikken skal være koblet sammen.

En rettferdig kraftpolitikk

«Det er staten som skal være retningsgivende i klimapolitikken. Økonomisk sårbare mennesker skal ikke bli satt på sidelinjen i omstilling. Skatte- og avgiftssystemet er det mest rettferdige verktøyet for å få grønn atferd.» - AUFs prinsippprogram 2020

Høy olje- og gasspris, lav vannstand i magasinene, lite vind og nedbør kombinert med en økning i strømprisene i Europa har gitt rekordhøye strømpriser i Sør-Norge. Ekspertene har omtalt dette som en perfekt storm. Selv om flere av årsakene er til krisen er naturgitte, må politikken kunne kompensere de ekstreme konsekvensene det får for vanlige folk.

Vi vet at de som blir hardest rammet av økte strømpriser er de som har dårligst råd. For AUF er det viktig endringer i strømprisene ikke er med på å øke forskjellene i samfunnet. Vi vet ikke i dag hvordan prisnivået vil endre seg på kort sikt, men vi vet at dersom vi skal presse den ned over tid må Norge produsere mer fornybar energi over tid.

Det viktigste vi må gjøre er derfor å bruke verktøyene i den sosialdemokratiske verktøykassa. Kutt i avgifter, kompensasjonsordninger og kontantutbetalinger må settes i live når strømprisene skyter i været. For AUF er det avgjørende at folk ikke taper på den energiomstillingen Europa og Norge nå skal gjennom.

I Norge sitter kommuner og fylker på store eierandeler av norsk kraftproduksjon. De høye strømprisene har gjort at disse nå sitter med rekordoverskudd, samtidig som innbyggerne sitter igjen med regningen. Det er viktig at energiselskapene ikke utnytter seg av kriser, og driver prisene unødvendig opp. Regjeringen bør gjennomgå inntektssystemet med mål om å hindre offentlig eide energiselskaper i å presse opp prisene i jakten på økt profit.

AUF mener at:

- at det skal opprettes en permanent ordning for kompensasjon for høye strømpriser, som gjør at alle har råd til normalt strømforbruk, men også gir et insentiv til å spare strøm
- Norge skal ikke gi strømstøtte til bedrifter på lik linje med folk.
- Strømstøtteordninger ikke må bli et hinder for energieffektivisering.
- Regjeringen må gjennomgå inntektssystemet til energiselskaper med sikte på å hindre dem i å utnytte en skiftende strømpris.
- Regjeringen må utrede muligheten for at energi til ulik bruk kan prisdifferensieres, slik at vanlig forbruk i en husholdning betaler mindre og luksusforbruk betaler mer.
- • senke tillatt utbytte og topplønnen til strømeiere og selskapene
- ruste opp og effektivisere strømmettet for å redusere mest mulig strømtap ved frakting.

Ren energi som et konkurransefortrinn

Lave strømpriser er et viktig konkurransefortrinn for norsk industri. Dersom Norge skal bli mindre avhengig av inntektene fra olje og gass i tiden fremover, er vi avhengig av at ny industri kommer til. Dette fører til et ekstremt behov for mer strøm. Frem til 2050 er det anslått at vi må produsere 56 TWh mer strøm, på toppen av det som allerede er planlagt i dag, dersom vi skal ha et kraftoverskudd i landet vårt.

Behovet for norsk kraft kommer til å være stort i årene som kommer, både i Europa og her hjemme. Med de mellomlandsforbindelsene som vi har til Europa i dag, er Norge trygge dersom vi har store kraftunderskudd, og rigget for eksport ved store overskudd. Å åpne for nye mellomlandsforbindelser nå i en tid hvor Norge står foran et stort energibehov er ikke rett. Først når Norges egen kraftproduksjon har økt betraktelig kan en diskusjon om nye forbindelser finne sted.

AUF mener at:

- Norge må øke sin nasjonale kraftproduksjon, og sikre kraftoverskudd i normalår.
- Ikke planlegge eller bygge ut nye mellomlandsforbindelser.
- Prisdifferensiere strøm, slik at industrien kan få mer konkurransedyktige forhold og miljøfiendtlig energibruk blir dyrere.

Fra fossilt til fornybart

Hvis vi skal løse klimakrisa, kommer vi å trenge mer energi, sånn at vi kan bytte ut de forurensende energikildene vi lever av i dag. Da må vi tørre å ta i bruk ny teknologi, og vi må ta vanskelige avveininger mellom energiutvikling og naturvern.

Den viktigste energikilden i Norge, er vannkraft. Nesten all strømmen vi bruker kommer herfra, og fortsatt er det stort potensiale for å utnytte anleggene enda bedre. NVE har anslått at man kan utvinne store mengder kraft ved å oppgradere de eksisterende vannkraftanleggene, og AUF mener derfor at et første og selvsagt steg for å skape mer miljøvennlig energi, er å oppgradere vannkraftverkene våre.

En av de andre energikildene vi kommer til å trenge, er vindkraft, både på land og til havs. Av disse to alternativene er vindmøller på land foreløpig det økonomisk sett tryggeste, men utbyggingen av disse har dessverre vært veldig omstridt de siste årene, fordi mange av innbyggerne i kommunene ikke har ønsket dem der. AUF mener derfor at det trengs bedre rutiner for forankring i kommunene, og at en større del av inntektene må gå til dem som bor i områdene rundt vindkraftanleggene. Det er også behov for en storstilt satsing på havvind.

Et av de energipolitiske sakene som har vært mest diskutert de siste årene, er den såkalte elektrifiseringen av sokkelen. Spørsmålet i saken har vært om man skal prioritere å få oljeplattformene til å gå på strøm i stedet for gass, sånn at de blir mer miljøvennlige. Forskerne har regnet ut at dette vil kunne kutte masse norske klimagassutslipp, fordi produksjon av olje og gass er vår største utslippssektor i Norge. Å elektrifisere sokkelen vil samtidig føre til at mer gass vil kunne eksporteres til andre land, og dermed bidra til å øke klimagassutslippene globalt.

AUF mener i utgangspunktet at olje- og gassnæringen må reduseres betraktelig de neste årene, og etter planen være lagt ned innen 2035. Når vi likevel vet at det ikke er flertall for denne politikken i dag, mener vi at man inntil videre må elektrifisere sokkelen, for å kutte utslippene fra olje og gass. Det at et kutt kan føre til økte utslipp andre steder, kan heller ikke brukes som et argument for å la vær å kutte. Ved å kutte massivt i våre utslipp kan Norge også gå foran, og øke det politiske presset på andre land. AUF mener derfor at sokkelen må elektrifiseres.

AUF vil:

- oppgradere de vannkraftverkene som kan oppgraderes
- fortsette å verne de vassdragene som er verna
- at det skal bygges ut mer vindkraft på land, men at dette skal forankres bedre i kommunene, og at man skal stille strenge krav til at eventuelle naturinngrep må reverseres
- at en større del av inntektene fra vindkraft på land skal gå direkte til kommunene
- opprette et statlig vindkraftselskap eller bruke statkraft til dette, og utvikle vindkraft på samme måte som Norge har utviklet vannkraft
- ha en massiv satsing på havvind
- at norsk sokkel må elektrifiseres
- skal settes ned en energikommisjon, som har som mandat å se på hvordan man kan fase ut produksjon av olje og gass i Norge, og hvordan vi kan best kan utvikle alternative energikilder

Folket eier krafta

«Naturressurser tilhører fellesskapet. Ingen private interesser skal misbruke disse ressursene.» - AUFs prinsippprogram 2020

Gjennom flere hundre år har vi høstet og levd av naturen rundt oss i Norge. Fjellene, havet, jorda, vannet og vinden er vårt felles arvesølv. Høyrekraftene har vist oss hvordan det går når respekten for ressursene havner på noen få hender. De ressursene naturen tilbyr rundt oss skal komme alle til gode. AUF mener derfor at vi skal et sterkt offentlig eierskap av kraft og strømmnett.

Noen kommuner og fylker eier i dag på store kraftselskap selv, andre gjør det ikke. Dette skaper et inntektsgap mellom kommuner. Fra andre næringer er vi vant med å ha en grunnrentebeskatning på superprofitt for selskaper som får inntekten sin fra naturressurser. AUF mener det er på tide å se om det er grunnlag for å også innføre grunnrentebeskatning på vannkraft. Inntekt av grunnrentebeskatning skal fordeles på vertskommunene, staten og de kommunene som i dag ikke har egen kraftproduksjon.

I en tid med store endringer i det internasjonale energimarkedet er det viktig at Norge styrker sin tilstedeværelse når viktige beslutninger tas. Norge er en del av det europeiske energimarkedet. Dette er et samarbeid AUF mener både Norge og Europa i all hovedsak er tjent med. Utveksling av fornybar energi mellom europeiske land er med på å kutte klimagassutslipp, og er viktig i arbeidet med å nå klimamålene. Dersom vi ikke skal være avhengig av import av Europeisk kraft må vi øke vår egen produksjon.

AUF mener at:

- Norge skal ha et sterkt offentlig eierskap av kraft og strømmnett.
- Staten skal eie alle mellomlandsforbindelser fra Norge.
- Utrede en ny grunnrentebeskatning på vannkraft.
- Det skal innføres grunnrentebeskatning på vindenergi
- Norge skal ha en sterk tilstedeværelse under forhandlinger om energimarkedspakker vi er en del av.
- Utrede hjemfallsrett for vindkraft
- utvide hjemfallsretten til å også omfatte småskala kraftproduksjon.
- at det skal opprettes et statlig selskap for fornybar energi

Spare for å dele

Den letteste strømmen å skape, er den du sparer. I dag er Norge en av de landene i verden som sløser mest strøm. Det er anslått at det er mulig å spare rundt 30 TWh med strøm gjennom energieffektivisering. Bedrifter, enkeltpersoner og det offentlige har enorme muligheter til å hindre behovet for store kraftutbygginger og store kostnader dersom de riktige grepene tas nå.

Energieffektivisering kan handle om alt fra å isolere bedre til å ta i bruk ny teknologi. For vanlige folk kan dessverre mulighetene til å bli med på dugnaden bli hindret av lommeboka. Stat og kommuner må legge til rette for støtteordninger som sikrer alle muligheter til å gjennomføre energieffektivisering av sine hjem. Enovas regelverk og rammer må gjennomgås og tilpasses så energisparing og -effektivisering er mulig å søke enten det er snakk om enkeltpersoner, borettslag, stiftelser eller lignende.

Den lavhengende frukten i strømsparingen handler om store bygg. Kommuner må bygge og oppgradere fjernvarmeanlegg og bruke innkjøpsmakten ved anskaffelser til å gjøre produkter mer lønnsomme for næringslivet.

AUF mener at:

- Enovas mandat må utvikles til å inneholde klare forventninger om å innfri mål for energieffektivisering- og sparing
- Styrke Enova økonomisk.
- Gi støtte til privat oppføring av solcellepanel gjennom Enova.
- Staten bør dekke 50% av oppbygging kostnaden til fjernvarmeanlegg i kommunene.
- ha en stor satsning på energieffektivisering, og gi mer midler til forskning på dette
- at kommuner skal få støtte til å opprette gratis energirådgivning for innbyggerne sine
- utrede en sertifikatordning for utbyggere som bygger ekstra energieffektive bygg, sånn at du kan vite hvor energieffektiv boligen du kjøper er

Energi og industri, hånd i hånd

Mange av de lokalsamfunnene vi har i Norge har sitt utspring fra kraftproduksjonen. Landet skulle bygges, industrien skulle opp og kraften måtte bygges. Tidligere var det en klar sammenheng mellom kraftutbyggingen som ble gjennomført og gevinsten folk fikk igjen for naturinngrepet i form av arbeidsplasser. I dag er ikke denne sjeldent like klar. Dette skaper to utfordringer:

1. Motstanden mot kraftutbygginger blir større i lokalsamfunn.
2. Kraftnettet har ikke nok strøm til ny industri.

Dersom Norge både skal doble fastlandseksporten vår og ha et kraftoverskudd i fremtiden er vi avhengig av å se industriutbygging og kraftutbygging i sammenheng. AUF mener at Staten bør tegne opp et felles industri- og kraftkart. Dette skal ikke være å peke på enkeltsekskaper, men heller å se på hva som er behovet for kraftutbygging til de områdene det ønskes ny energikrevende industri. LO, NHO og kommunene må sammen sette seg konkrete mål om hvordan fremtidens Norge skal se ut, dersom vi skal kunne sikre nok energi til kommende industri.

AUF mener at:

- Regjeringen må tegne opp et felles industri- og kraftkart for Norge.
- Kommuner må få mer igjen for naturinngrep, som arbeidsplasser og kompetanse.
- LO, NHO og kommunene må være med i arbeidet med å utforme fremtidens industrinasjon.
- Stoppe all planlegging av nye utenlandskabler, frem til man har konsekvensutredet kablenes påvirkning for norske strømforbrukere.

Fritt Ukraina, stans Putins krig

AUF ser med stor bekymring på Russlands aggressive krig mot det uskyldige ukrainske folket. Torsdag 24. februar 2022 markerer en ny tid for Europa, og vestens sikkerhetspolitiske analyse er med ett blitt snudd på hodet. Ideen om Russland som en rasjonell aktør i den internasjonale politikken er død. Som et av få NATO-land med grenser mot et krigshissende, fascistisk Russland, må Norge ta en aktiv rolle i å stå opp for demokratiet, menneskerettighetene og folkeretten.

Russlands invasjon av Ukraina er et uakseptabelt brudd på freden. Putinregimets konspiratoriske fortellinger om at Ukraina tilhører Russland er uholdbare påskudd for å starte den største invasjonskrigen på europeisk jord siden Nazi-Tysklands fall. Putins undertrykkelse av sitt eget folk, russiske opposisjonelle og minoriteter kan ikke tolereres. Det uprovoserte angrepet på Ukraina føyer seg inn i rekken av alvorlige krenkelser av både menneskerettighetene og folkeretten.

AUF krever at Norge står fast ved våre forpliktelser til FN og internasjonal rett. Brudd på folkeretten kan ikke tolereres, og må møtes med kraftige sanksjoner. Norge forplikter overfor det ukrainske folk å avstå fra handel med Russland i lys av krigsutbruddet. Norge må videre være en pådriver for å sanksjonere Putins regime, og hans nærmeste allierte.

Norge har et internasjonalt ansvar for å bidra under store flyktningekriser, og AUF forventer at den norske regjeringa legger til rette for å ta imot det antall krigsflyktninger fra Ukraina som vi er i stand til å bosette. Norge må også bidra internasjonalt til at flyktningefordeling internt i Europa er ikke-diskriminerende, effektiv og rettferdig. Norge må slå hardt ned på tilfeller av rasistisk og diskriminerende behandling av mennesker på flukt.

Som et ledd i sanksjoneringa av russisk olje- og gass må Norge også forplikte seg til å bidra med større investeringer i fornybar energiproduksjon umiddelbart. Det viktigste grepet for å hindre at Putin har makt over det europeiske markedet er europeiske lands avhengighet av russisk gass. Å erstatte denne med fornybar energi må være et meget høyt prioritert mål for Norge.

Den norske regjeringens sanksjonspakke utvider seg hver eneste dag. AUF støtter Arbeiderpartiregjeringens sanksjoner overfor Russland og bidrag til ukrainske myndigheter så langt.

AUF skal løfte problematikken med at Arbeiderpartiet viser et større engasjement for å hjelpe Europeiske flyktninger enn andre, på tross av at man flykter av samme grunn. AUF skal også løfte hvordan dette er grunnleggende urettferdig og utfordre Arbeiderpartiet på dette

AUF mener at utestengelsen av barn og unge fra Russland i Norway Cup er feil og må opphøres. Barn og unge skal ikke være ofre for krigføring av det russiske regimet, og boikottiltak må rettes mot myndighetene og regimet, ikke uskyldige barn og unge.

AUF vil at norske myndigheter skal:

- Gjennomføre full stans i handel med Russland.
- Trekke alle investeringer fra Oljefondet ut av Russland.
- Trekke norske statseide selskaper ut av Russland.
- Ta internasjonalt ansvar for rask omstilling fra petroleum til fornybare energikilder for å gjøre Europa uavhengig av russisk gass.
- Ta internasjonalt ansvar for sanksjoner mot russisk olje- og gasseksport.
- Holde russiske selskaper utenfor leterefusjonsordningen.
- Stenge norsk havner for russiske skip.
- Forsyne Ukraina økonomisk, samt med humanitær nødhjelp, medisinsk utstyr og drivstoff.
- Umiddelbart fryse russiske oligarkers midler i Norge.
- Ta mot ukrainske flyktninger, ansvarsfordeling tas i samarbeid med EU og UNHCR. FNs anmodninger forplikter Norges bidrag.
- Instruere UDI til å prioritere ukrainske flyktninger høyere i saksbehandling

- Bistå land som opplever flykntingtilstrømninger med personell og økonomi for effektivt å registrere og relokalisere flykntinger fra Ukraina. Forskjellsbehandlingen og rasismen ukrainske flykntinger opplever på grensene må stanses, og flykntingene har krav på likebehandling.
- Be Den internasjonale straffedomstolen etterforske grove forbrytelser i forbindelse med Russlands invasjon av Ukraina 24. februar 2022.
- Stille Vladimir Putin til ansvar for forbrytelser mot menneskeheten i Den internasjonale straffedomstolen.
- Kreve at russiske demonstranter, opposisjonspolitikere og journalister blir løslatt umiddelbart.
- Ta til ordet for å utestenge Russland fra all internasjonal idrett, samt oppfordre særforbundene i Norge til å gjøre det samme
- Ta initiativ til nye nedrustningsavtaler som forplikter atommaktene til nedrustning
- Kreve at techgigantene merker feilinformasjon og propaganda på sosiale medier-plattformer for å forhindre informasjonskrig.
- Utvide sanksjonspakken til å gjelde flere aktive parter i invasjonen av Ukraina, blant annet Hviterussland
- At Norge bevarer det ikke-politiske folk til folk samarbeidet i nord mellom Russland og Norge.
- Bistå humanitære organisasjoner som jobber med barn som blir rammet av krigen i Ukraina, også etter krigens slutt.

En mer klimavennlig klesindustri

Klimakrisa er vår tids største utfordring, og det finnes ingen andre viktigere oppgaver enn å stoppe den. FN slår fast at vi kun har åtte år igjen på å løse klimakrisa, og da kan vi stille oss det store spørsmålet - er klimakrisa og klesproduksjon forenelig? Svaret i dag er nei. Dagens tekstilindustri står for 8% av de globale utslippene av drivhusgasser, industrien slipper ut mer enn flytrafikk og sjøfart til sammen, produserer 20% av verdens avfallsvann, et lastebillass med klær forbrennes eller kastes hvert sekund og en halv million tonn mikrofiber slippes ut i havet årlig.

Det er en kynisk industri som må kontrolleres og reguleres. AUF ønsker derfor å gradere klær etter kvalitet og holdbarhet for så å fjerne moms til disse plaggene over plagg med lav holdbarhet. Formålet er å gjøre det økonomisk gunstig for klesindustrien å selge klær med lang holdbarhet. Dette vil være økonomisk gunstig for selve klesindustrien, men vil først og fremst være et sterkt miljøtiltak.

AUF vil:

- Fjerne momsen på klær som er gradert høyt på denne skalaen.
- Gradere klær etter deres holdbarhet og kvalitet.
- Innføre en kleskastelov for næringslivet, og kreve at klesbutikker i Norge har systemer for å ta imot klær som skal kastes

Kamp mot skabb og smitte

Det har vært flere utbrudd av skabb i Norge de siste 3-4 årene og smitten florerer nå i samfunnet. Familier bruker flere tusen kroner på å behandle seg. Dette rammer også hele kollektiv hvor også studenter må ut med mange tusen kroner for å bli kvitt plagene. Behandlingen er vanskelig å utføre og krever ofte flere forsøk. Ikke alle har økonomi til dette. Første fase skabb-behandling bør derfor gjøres rimeligere for å hindre smitten og samfunnet og eliminere plagene for de personer som blir smittet.

AUF vil:

- Gjøre reseptfri første fase skabb-behandling rimeligere.

En mer inkluderende frisørbransje

Dagens frisørbransje har et fantastisk forbedringspotensial for å bli enda mer inkluderende. Norge er et fargerikt land med alle forskjellige hårfarger og hår teksturer, derfor er det ekstremt urettferdig at det er en mangel kompetanse på å behandle forskjellige hår teksturer og krølle typer blant norske frisører. I dagens læreplan for frisørfaget er det ikke nevnt hvordan man skal behandle forskjellige hår teksturer eller hvordan man skal rådgi til best hårpleie til andre hår teksturer enn bare rett hår.

Derfor ønsker AUF å jobbe for at frisørbransjen skal bli mer inkluderende slik at alle uansett hårtekstur skal få en likeverdig hårpleie. Dette ved å bevilge penger til etter kursing til frisører som ønsker en ekstra kompetanse innenfor forskjellige krølle typer. Men også legge til

kompetansemål i frisørfaget som sier at alle krølletyper/hårteksturer skal behandles på en måte som egner håret best.

AUF vil:

- Bevilge penger til videreutdanning innen forskjellige hårteksturer.
- Legge til kompetansemål i frisørfaget som legger opp til en mer inkluderende frisørbransje.

Veien til førerkort

Mange ungdom har en drøm om å kunne kjøre opp til bil, og er også avhengig av bil eller annen privat transport, siden kollektivtilbudet ikke er godt nok. Etter åtte år med den blåblå regjeringen har deler av trafikkstasjonstjenesten blitt sentralisert, samtidig som kapasiteten for å ta oppkjøringen har blitt sprengt, med lange ventelister og mangel på oppkjøringssensorer. Samtidig så har det også blitt dyrere å ta førerkort. Derfor vil AUF øke finansieringen til statens vegvesen for å forbedre både antall og nærheten til trafikksituasjonen, slik at det blir enklere for vanlige folk å få tatt lappen. Derfor vil vi også både gjøre det billigere og gi ungdom muligheten til å søke om stipend til å ta førerkort klasse B.

AUF vil:

- Reversere osthøvelkuttene og sikre tilstrekkelig finansiering av Statens Vegvesen, for å kunne opprettholde trafikkstasjoner og tilbudet om oppkjøring i distriktet.
- Innføre en “nærhets-garanti” på trafikkstasjoner i distriktet, hvor personer fra nærområdet skal ha fortrinnsrett på oppkjøring.
- Utdanne flere oppkjøringssensorer.
- At trafikalt grunnkurs skal tilbys gratis gjennom skolen for alle 10.klassinger.
- Gjøre det billigere å ta førerkortet
- Gjøre det mulig å søke stipend for å ta førerkort klasse B.